

PM 2016:19 RIV (Dnr 110-1617/2015)

Statsbidrag för höjda löner till lärare och vissa andra personalkategorier

Remiss från Utbildningsdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Statsbidrag för höjda löner till lärare och vissa andra personalkategorier” hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Olle Burell anför följande.

Ärendet

Utbildningsdepartementet har utarbetat en promemoria om statsbidrag för höjda löner till lärare och vissa andra personalkategorier. Promemorian innehåller förslag om en ny förordning som reglerar statsbidraget, som föreslås träda i kraft den 22 mars 2016.

Statsbidraget ska införas från och med år 2016 för skolhuvudmän som höjer lönen för särskilt kvalificerade lärare och vissa andra personalkategorier. Det kan kombineras med statsbidrag till huvudmän som inrättar karriärsteg för lärare och kan lämnas för ett bidragsår i sänder, bidragsåret börjar den 1 juli.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2016 föreslagit att det för andra halvåret 2016 avsätts 1,5 miljarder kronor till ett statsbidrag för höjda löner för lärare. Även förskollärare och fritidspedagoger kommer att kunna ta del av satsningen. För kommande år beräknas 3 miljarder kronor årligen avsättas. Utgångspunkten för satsningen är att svensk lönebildning ska skötas av de förhandlande parterna på arbetsmarknaden. Satsningen på höjda lärarlöner ska inte innebära en inblandning i den ordinarie lönesättningen.

Reformen innebär att medel tillförs för höjda löner till vissa lärare i syfte att premiera skicklighet och utveckling i yrket. Satsningen ska bidra till att de lärare m.fl. som kommer i fråga för en lönehöjning enligt villkoren för satsningen ska få en långsiktig lönehöjning utöver ordinarie lönerevision. Satsningen på höjda löner ska inte blandas ihop med medlen för karriärreformen.

I budgetpropositionen för 2015 uttalar regeringen att karriärreformen är ett första steg för att lyfta lärarnas löner men att regeringen vill ta ytterligare ansvar genom en särskild lärarlönesatsning. En tydlig skillnad mellan den tidigare beslutade karriärstegsreformen och denna lönesatsning är att inga särskilda nya befattningar inrättas, utan det är en satsning på att höja lönerna för särskilt kvalificerade lärare.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret välkomnar satsningen och ser positivt på att kombinera statsbidraget med det som utgår för karriärtjänsterna. Det finns en osäkerhet i finansieringsmodellen och det presenteras inga garantier för att huvudmän ska klara de nya lönenivåerna framgent. Slutligen föreslår kontoret en omvänd hanteringsordning för att göra satsningen säkrare för skolornas ekonomi.

Utbildningsnämnden är positiv till satsningen som ligger i linje med nämndens arbete och är positiva till att satsningen tillkommer de som undervisar och är legitimerade. Det behövs ett förtydligande vad som gäller för de i ledande befattningar. Slutligen lyfter nämnden fram att en risk för ökad och krånglig administration kräver att utformningen av statsbidraget görs med det i beaktande. Även utbildningsnämnden välkomnar att statsbidraget samordnas med andra statsbidrag.

Mina synpunkter

Lärarna är elevernas viktigaste resurs för att nå kunskapskraven i skolan. När lärare upplever att deras arbetsgivare ger dem möjlighet att utvecklas i sin profession och ger dem tydligt ansvar för den inre skolutvecklingen ökar chansen att de själva stannar kvar och även lockar andra till yrket. Ett annat mycket viktigt sätt att öka attraktiviteten i läraryrket är att se till att skickliga och engagerade medarbetare också premieras med högre lön. Därför är statsbidraget till lärarlöner ytterst välkommet.

Stockholms stads utbildningsnämnds arbete för att öka attraktiviteten i yrket ligger i linje med det som presenteras i regeringens remisspromemoria. Utbildningsförvaltningen lyfter fram i sitt svar att det dock saknas tydlighet för vad som gäller för de lärare som har ledande befattningar. Ett starkt ledarskap är viktigt för att det systematiska kvalitetsarbetet ska prägla alla våra skolor och för att lärarna ska ges bästa tänkbara förutsättningar att utveckla och förbättra sin undervisning, bland annat genom kollegialt lärande. En lönesatsning bör därför också omfatta lärare som tar ansvar för ledning och samordning.

Både stadsledningskontoret och utbildningsnämnden ställer frågor angående finansieringsmodellen som föreslås. Jag vill understryka att det råder en osäkerhet gällande satsningen eftersom skolorna i en framtida situation utan finansiering genom statsbidrag på motsvarande nivå står inför en höjd personalkostnad. Risken vore då att övertalighet blir en realitet om inte staden har råd att öka schablonen till skolorna. I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Statsbidrag för höjda löner till lärare och vissa andra personalkategorier” hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 27 januari 2016

OLLE BURELL

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remissen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Cecilia Brinck (alla M) enligt följande.

Vi välkomnar regeringens satsning på höjda lärarlöner. Att höja lärarnas löner är en viktig del i att öka attraktiviteten inom läraryrket, precis som att karriärtjänsterna inom skolan är en annan viktig del i detta arbete. Vi anser att kommunerna bör ta sitt ansvar och själva se till att höja lärarlönerna generellt och särskilt för de lärare som presterar väl. Stockholms stad lyckades väl under Alliansens tid vid makten och när vi lämnade över i oktober 2014 var staden löneledande. Dessvärre tog inte den rödgrönrosa majoriteten vid där vi slutade, vilket resulterat i att lärarlönerna i Stockholms stad nu halkar efter.

Vi anser vidare att förslaget är problematiskt utifrån en rad olika aspekter. Dels är det ytterst otydligt vilka personer som kan komma i fråga för dessa löneökningar, dels är det oklart hur skolorna och staden ska få full kostnadstäckning för såväl löneökningarna som för de administrativa merkostnaderna. Vidare ifrågasätter vi tillvägagångssättet där den svenska modellen, i vilken parterna gör upp avtalen utan politisk inblandning, frångås. Vi anser att den rådande modellen bör gälla till dess att annat beslutats på en mer övergripande nivå. Utifrån detta anser vi exempelvis att den rödgrönrosa majoriteten istället bör lägga fokus på högre schabloner i skolan i syfte att ge ett större förhandlingsutrymme inom ramen för den ordinarie lönerörelsen.

Inte heller finns det någon plan för hur dessa lönesatsningar ska hanteras långsiktigt. Det saknas svar på hur det kan säkerställas att de lärare som premieras ges ett permanent löneyft och inte riskerar att få löneökningen tillbakadragen år två eller senare. Det måste finnas en transparens och förutsägbarhet i förslaget som vi inte ser i detta skede.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Lärarlönerna i Sverige, och Stockholm, måste fortsätta höjas. Vi är därför bekymrade över att löneyft utöver avtal nu inte längre sker i Stockholm. Den variant på de väl fungerande karriärtjänsterna som nu föreslås innebär höjda lärarlöner, vilket är välkommet, men det hade varit mer verkningsfullt att bygga vidare på den förstaläraryrkesreform som Alliansen tog initiativ till.

Det är också mycket anmärkningsvärt att skolborgarrådet Burell beskriver en satsning på lärarlöner som en risk för att lärare på sikt måste sägas upp. En högre lärarlönenivå kostar naturligtvis och staden måste vara beredd att prioritera lärarna som yrkeskår.

Om Stockholm anser sig ha råd att öka schablonen till skolan i framtiden är det ingen annan än skolborgarrådet Burell och den rödgrönrosa stadshusmajoriteten som bestämmer över.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Dennis Wedin, Johanna Sjö och Markus Nordström (alla M) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Björn Ljung (L) med hänvisning till Liberalernas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Utbildningsdepartementet har utarbetat en promemoria om statsbidrag för höjda löner till lärare och vissa andra personalkategorier. Promemorian innehåller förslag om en ny förordning som reglerar statsbidraget, som föreslås träda i kraft den 22 mars 2016.

Statsbidraget ska införas från och med år 2016 för skolhuvudmän som höjer lönen för särskilt kvalificerade lärare och vissa andra personalkategorier. Det kan kombineras med statsbidrag till huvudmän som inrättar karriärsteg för lärare och kan lämnas för ett bidragsår i sänder, bidragsåret börjar den 1 juli.

Statsbidrag lämnas till den som enligt skollagen är huvudman för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Huvudregeln är att de lärare eller förskollärare som kan komma ifråga för höjd lön enligt satsningen ska vara legitimerade. En mindre del av statsbidraget bör också kunna rekvireras för höjda löner i förskola respektive fritidshem om huvudmannen även är huvudman för dessa verksamheter.

Den sammanlagda löneökningen hos varje huvudman ska överstiga den lön som annars skulle ha utgått enligt den ordinarie lönerrevisionen med i genomsnitt minst 2 500 kronor och högst 3 500 kronor per månad och lärare, förskollärare eller fritidspedagog. Statsbidraget uppgår till löneökningen multiplicerat med 1,42 för sociala avgifter.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 november 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer i att **lärarbristen är en kritisk utmaning** som måste hanteras för att på sikt komma till rätta med sjunkande kunskapsnivåer, resultatutveckling och skillnader i svenska skolor. Kontoret ser också att det därför **krävs stora satsningar** på att höja läraryrkets attraktivitet och att höjda lönenivåer är en del av detta.

Därför **välkomnar** stadsledningskontoret regeringens initiativ till att införa statsbidrag för att bidra till lärarnas löneutveckling. Kontoret menar också att det är **positivt** att detta statsbidrag går att **kombinera** med de **statsbidrag** som utgår för karriärstjänster inom skolan.

Emellertid vill kontoret lyfta fram **osäkerheten i denna typ av finansiering** av lärarnas lönelöft på längre sikt. **Ingenstans framgår det att huvudmännen garanteras återkommande statliga medel.** Om de statliga medlen upphör hamnar ansvaret för de högre löneutbetalningarna på respektive huvudman. I en sådan situation riskerar många huvudmän ett ekonomiskt bakslag, med eventuell övertalighet som följd. Dessutom kommer **lönehöjningarna med hjälp av statsbidraget att verka nivåhöjande** vilket påverkar huvudmännen när de ska beräkna kostnader för lönehöjningar enligt kommunala löneavtal.

Stadsledningskontoret vill peka på vissa risker i den föreslagna processen för ansökan om statsbidrag för höjda lärarlöner. Av promemorian framgår att statsbidraget betalas ut mot rekvisition efter att löneökningen redan har effektuerats. Detta innebär att **Skolverket har möjlighet att avslå ansökan om statsbidrag i efterhand**, om de bedömer att villkor och kriterier inte uppfylls. Kontoret anser därför att det vore bättre med **en omvänd hanteringsordning**, dvs. att först ansöka om pengarna från Skolverket så att huvudmannen med säkerhet vet att den får täckning för sina ökade lönekostnader.

Stadsledningskontoret vill även framhålla **mängden administration** som förslaget kan medföra för skolor och förvaltningar. Det är av stor vikt att **Skolverket säkerställer** effektiva och **enkla processer** och rutiner för ansöknings- och rekvisitionsförfarandet.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 november 2015 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Cecilia Brink m.fl. (M), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Lotta Edholm m. fl. (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Johan Kåberg (C) som instämde i det särskilda uttalandet från Moderaterna

Ersätтарыttrande gjordes av Christian Carlsson (KD) som instämde i det särskilda uttalandet från Liberalerna.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 november 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen är **positiv** till en satsning på höjda lärarlöner. Förslaget ligger i **linje med förvaltningens arbete** för att rekrytera fler lärare till Stockholms stads skolor. Kompetensförsörjning av lärare är en av nämnden prioriterad fråga där elevernas kunskapsresultat står i fokus. Utbildningsförvaltningen är därför **positiv** till förslaget att de lärare som kan komma att få ta del av lönehöjningen till största del **ska syssla med undervisning samt vara legitimerade**.

I remissen anges att lärarens, forskollärarens eller fritidspedagogens arbetsuppgifter till största delen ska bestå av undervisning och uppgifter som hör till undervisning eller andra uppgifter av pedagogisk natur. Samtidigt avser satsningen även personer med en lärar- eller forskolläralegitimation som arbetar i någon form av ledande befattning i verksamheten. Utbildningsförvaltningen anser att **vad som avses med ledande befattningar behöver förtydligas**.

Det är viktigt att **administrationen kring statsbidraget** utformas på ett sådant sätt att det inte medför en alltför ökad belastning på huvudmannen och de enskilda skolorna. Utbildningsförvaltningen **välkomnar** därför att det föreslås att statsbidraget **ska samordnas med statsbidraget för karriärtjänster** men vill påtala att förslaget kommer att innebära ökade kostnader både för enskilda skolor och huvudmän.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen och att beslutet justeras omedelbart.

Utbildningsförvaltningen är positiv till en satsning på höjda lärarlöner. Förslaget ligger i linje med förvaltningens arbete för att rekrytera fler lärare till Stockholms stads skolor. Kompetensförsörjning av lärare är en av nämnden prioriterad fråga där elevernas kunskapsresultat står i fokus. Lärarna i Stockholms stads skolor ska vara behöriga och legitimerade och tillsammans med övrig personal bidra till elevernas kunskapsutveckling. Utbildningsförvaltningen är därför positiv till förslaget att de lärare som kan komma att få ta del av lönehöjningen till största del ska syssla med undervisning samt vara legitimerade.

I remissen anges att lärarens, förskollärarens eller fritidspedagogens arbetsuppgifter till största delen ska bestå av undervisning och uppgifter som hör till undervisning eller andra uppgifter av pedagogisk natur. Samtidigt avser satsningen även personer med en lärar- eller förskollärlärligimation som arbetar i någon form av ledande befattning i verksamheten. Utbildningsförvaltningen anser att vad som avses med ledande befattningar behöver förtydligas.

Det är viktigt att administrationen kring statsbidraget utformas på ett sådant sätt att det inte medför en alltför ökad belastning på huvudmannen och de enskilda skolorna. Utbildningsförvaltningen välkomnar därför att det föreslås att statsbidraget ska samordnas med statsbidraget för karriärtjänster men vill påtala att förslaget kommer att innebära ökade kostnader både för enskilda skolor och huvudmän.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen och att beslutet justeras omedelbart.

Reservationer m.m.

Utbildningsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Cecilia Brinck m.fl. (M) enligt följande.

Vi välkomnar regeringens satsning på höjda lärarlöner. Att höja lärarnas löner är en viktig del i att öka attraktiviteten inom läraryrket, precis som att karriärstjänsterna inom skolan är en annan viktig del i detta arbete.

Däremot anser vi att riktade statsbidrag är problematiska eftersom de inskränker det kommunala självstyret och bör därför användas sparsamt. Istället anser vi att kommunerna bör ta sitt ansvar och själva se till att höja lärarlönerna generellt och särskilt för de lärare som presterar väl. Stockholms stad lyckades väl under Alliansens tid vid makten och när vi lämnade över i oktober 2014 så var staden löneledande, dessvärre tog inte den rödgrönrosa majoriteten vid där vi slutade vilket resulterat i att lärarlönerna i Stockholms stad nu halkar efter.

Vi anser vidare att förslaget är problematiskt utifrån en rad olika vinklar. Dels är det ytterst otydligt vilka personer som kan komma i fråga för dessa löneökningar, vidare är det oklart hur skolorna och staden ska få full kostnadstäckning för såväl löneökningarna som för de administrativa merkostnaderna. Vidare ifrågasätter vi tillvägagångssättet där den svenska modellen, i vilken parterna gör upp avtalen utan politisk inblandning, frångås. Vi anser att den rådande modellen bör gälla till dess att annat beslutats på en mer övergripande nivå. Utifrån detta anser vi t ex att den rödgrönrosamajoriteten istället bör lägga fokus på högre schabloner i skolan i syfte att ge ett större förhandlingsutrymme inom ramen för den ordinarie lönerörelsen.

Inte heller finns det någon plan för hur dessa lönesatsningar ska hanteras långsiktigt samt hur man ska garantera de lärare som preminerats också gör det permanent och inte riskerar få löneökningen tillbakadragen år två eller senare. Det måste finnas en transparens och förutsägbarhet i förslaget men som vi inte ser i detta skede.

Särskilt uttalande gjordes av Lotta Edholm m.fl. (L) enligt följande.

Lärarlönerna i Sverige, och i Stockholm, måste fortsätta att höjas. Vi är därför bekymrade över att löneyft utöver avtal nu inte längre sker i Stockholm. Den variant på de väl fungerande karriärtjänsterna som nu föreslås innebär höjda lärarlöner, vilket är välkommet, men det hade varit mer verkningsfullt att bygga vidare på den försteläraryrkesreform som Alliansen tog initiativ till.